

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNİN ANAYASA TARİHİ

I

Şimalî Amerika İngiliz Sömürgeleri (1)

Dareste'den tercüme eden: **Prof. Dr. Muvaffak Akbay**

A. 1777 bağımsızlık beyannamesini imzalayacak olan, İngiltere'nin Amerika'daki on üç sömürgesi, teşkilâtlarını ve anavatana karşı vaziyetlerini tesbit eden hukukî esas bakımından, üç kısma ayrılmış bulunmakta idiler.

“Toprak sahipleri sömürgeleri” (colonies des propriétaires) in menşeiini fetih hakkına istinat ederek toprağın sahibi bulunan Kralın, ferdlere veya şirketlere, görmüş oldukları hizmetlerin mükâfatı olarak veya onlara karşı edinmiş bulunduğu borçlara mukabil bağışladığı imtiyazlar teşkil eyliyordu. Otoritelerini Kralın bir fermanından alan toprak sahipleri, bu otoriteyi, sanki başlı başına bir hükümdar imişlercesine kullanıyorlardı. Bu, İngilterede, kaza salâhiyetini haiz senyörlerin kontluklarında (comté palatin) zeamet sahibi bir lordun (lord feudataire) aşağı yukarı Kralın iktidarlarına malik bulunması şeklinde cari olan fe-

(1) Sömürge devri için, umumî tarihlerden başka Bk.: E. Laboulaye, *Histoire politique des Etats - Unis, depuis les premiers essais de colonisation jusqu'à l'adoption de la confédération, 1620 - 1789*, 3 cilt, 1865 - 66 - H. Gourd, *Les premiers chartes Americaines*, Paris, 3 cilt, 1885 - 1903; W. - C. Morey, *The genesis of a written Constitution*, dans *Annals of the Amer. Academy of political and social science*, 1890, c. I; - H. - L. Osgood, *The political Ideas of the Puritains*, dans *Political Science Quarterly*, 1891, c. VI, 1, 201; - E. H. Egerton, *Short history of british colonial Policy*, 1898; - E. - B. Greene, *The provincial governor*, 1898; - A. - H. Keane et Cawston, *The early chartered Companies*, 1898; - Mc Lean Andrews, *Colonial self - government*, 1904 (c. IV. de *American Nation*, de Hart); - Bolton et T. Marshall, *The Colonization of North America*, 1920; - H. - L. Osgood, *The American Colonies in the seventeenth century*, 3 c. 1907; - O. - M. Dickerson, *American colonial government, 1676 - 1785*, 1912; - G. L. Beer, *The old colonial System, 1670 - 1754*, 1912; - Lodge, *The English Colonies in America*; - E. B. Russel, *The review of American colonial legislation by the King in Council*, 1915; - *The American Colonies in the eighteenth century*, 2 c., New - York, 1924; - L. Parrington Vernon, *Main Currents in American Thought*, 3 c., New - York, 1929, c. I, *The Colonial Mind*.

odal sistemin (ki bunun bir misali Charles I zamanında Durham kontluğunda hâlâ mevcuttu) tatbiki idi. Maryland'a ait ferman, buranın sahibine "Durham kaza kontluğuna ve Durham piskoposluğu ruhanî dairesine bağışlanmış ve orada tatbik edilmiş olduğu kadar geniş hürriyetler, kaza salâhiyeti, imtiyazlar, menfaatler ve hükümranlık hakları" bahşetmekte idi. Sömürgelerdeki toprak sahipleri, aynı zamanda buraların valisi idiler; buralarda temsilî müesseseler, halkın toprak sahiplerinden idareye iştirâk etmek hakkını koparabildikleri nisbette mevcuttu. Meğer ki, doğrudan doğruya, imtiyaz fermanı ile, ora halkına iştirâk hakkı tanınmış ola. Bu cümleden olmak üzere, 1663 tarihli kuzey Karolina fermanında Charles I toprak sahiplerine "sömürge'deki hür insanların muvafakat ve tasviplerine iktiran ettirilmesi şartıyla" kanun yapmak hakkını bahşeylemekte idi. Önceleri, sömürgelerin ihdası için bu usule sık sık müracaat olunmuştu. Başlangıçta New - Jersey, şimalî ve cenubî Carolina bu vasfı hanzdiler. 1763 de ise, toprak sahipleri sömürgelerinden iki tane kalmıştı: Maryland ve Pennsylvania, hattâ, bunlardan Maryland'da uzun müddet, Kral tarafından tayin edilmiş bir vali marifetiyle idare olunmuştu.

"İlhak edilmiş sömürgeler" (colonies incorporées), Kral fermanı ile, işbu fermanla tesbit edilmiş bulunan ve kendilerine geniş bir muhtariyet sağlayan hakları ve imtiyazları haiz bir takım ticarî şirketler şeklinde, tesis olunmuşlardı. Buraların ahali mahallî korporasyonlar teşkil etmekte, valilerini kendileri seçmekte ve temsilî meclisleri tarafından, ilhak fermanı ile tesbit olunan sınırlar dahilinde ve Kralın has meclisinin nezareti altında yapılan kanunlarla idare olunmakta idiler. Kraliyetin buralarda, bazı gümrük memurları istisna edilirse, mümessili yoktu. Bu tipteki sömürgelerin de miktarı gitgide çok azalmıştı. İçlerinden yalnız ikisi: Rhode - Island ve Connecticut, kuruluşlarından bağımsızlık harbine kadar aynı fermanları muhafaza edebilmişlerdir. Esasen bu ferman, ihtilâlden sonraya kalabilecek ve bu iki devletin ilk anayasalarını teşkil edebilecek kadar liberaldiler.

Diğer sömürgeler, sadece Kralın eyaletleri idiler. Kral tarafından tayin olunan valiler, kendilerine verilen talimat dahilinde bu eyaletlerin hükmi şahsiyetlerini temsil ve imtiyazlarını istimal ediyorlardı. Buralarda Kralın imtiyazları hattâ İngilteredekinden daha genişti. İngiltere Parlamentosu tarafından yapılan kanunlar bu hususa dair sarîh bir kaydı ihtiva eyledikleri takdirde buralarda meriyet mevkiine girebiliyorlardı. Bu cümleden olarak Septennial Act Amerikada cari değildi. Bu yüzden, sömürge teşriî meclislerinin toplantı devrelerinin ve seçimlerin müddet-

lerini düzenlemek için yapmış oldukları teşebbüsler, çok defa, Kralın veto suna maruz kalmış ve valiler, bu meclisleri istedikleri gibi toplamak, toplantı müddetini uzatmak veya dağıtmak hakkını muhafaza etmişlerdir. İngiliz hâkimiyeti devrinin sonuna doğru, ya toprak sahiplerinin imtiyazlarından feragat etmeleri neticesinde, (1702 de New - Jersey' 1719 da Cenubî Carolina) veya fermanlarının ilga olunması suretiyle (1624 de Virginia, 1677 de New - Hampshire, 1752 de Georgia) ilk iki tip sömürgelerin de katılmasıyla bu kraliyet eyaletleri çoğunluğu teşkil eylemekte idiler. "Neticede, bu sömürgeler iki gurup teşkil etmekte idiler: Kraliyet tarafından doğrudan doğruya idare olunan kraliyet eyaletleri ve kralın haklarından bir kısmını ya toprak sahiplerine (Maryland, Pennsylvania) veya ahaliye (Rhode - Island, Connecticut) devrettiği sömürgeler. Esasen, Amerikada yerleşen İngiliz vatandaşının sâkin olduğu eyalet hangisi olursa olsun bu kimse içtimâî seviyesinin icap ettirdiği nisbette Common law hükümlerine tâbi olarak idare edilmek hakkını zaman aşımına uğramayacak bir şekilde muhafaza eylemekte idi. Fakat, bu muğlak formül, sömürgelerin İngiltere hükûmeti ve parlamentosuyla esas teşkilât hukukuna müteallik münasebetlerini, pek müphem ve gayri muntazam bir şekle sokmakta idi". (Ed. Channing, Histoire des Etats - Unis, s. 33).

B. Hukukî statülerinin çeşitli olmasına rağmen, bu sömürgeler, İngiliz müesseselerinin müşterek hatırası ve müşterek şartlara tâbi bulunmaları yüzünden, teferruatın bir çok ayrılıklar arzemesine mukabil ana hatları itibariyle aynı siyasî teşkilâta sahiptiler. Hepsinde bir vali vardı. Bu vali, kraliyet eyaletlerinde Kral tarafından tayin edilmiş ve diğer sömürgelerde ise toprak sahipleri veya ora ahali tarafından seçilmiş bulunurdu. Bu valinin bir yardımcı meclisi vardı. Bu meclis üyeleri Pennsylvania'da ve Maryland'da toprak sahipleri tarafından tayin olunur, Rhode - Island ve Connecticut'da halk tarafından seçilir, ahalinin seçmek imtiyazını muhafaza eylediği Massachusetts müstesna kraliyet eyaletlerinde ise Kral tarafından tayin edilirdi. Vergilerin mükelleflerin muvafakat ve kabulüyle konulmaları yolundaki İngiliz prensibine tevfikân bütün müstemlekelerde teşriî meclisler tesis olunmuştu. Valilerin yardımcı meclisleri ise bir nevi âyan kamarası rolünü ifa etmekte idiler. Virginia'da : Burjuvalar kamarası, Cenubî Carolina'da ve Massachusetts'de mümessiller kamarası adını alan bu teşriî meclise umumiyetle meclis denilmekte ve azaları ahali tarafından seçilmekte idi. Ancak, hiç bir yerde seçim ahalinin tamamına şâmil değildi. Şimalde, umumiyetle seçmenlik, senelik iradî 40 şilin olan toprak sahiplerine

hasredilmişti, merkezde ve cenubda ise, bu hak, ancak, 50 ilâ 100 akr'lık (bir akr 40 ar'dır) arazisi olanlara tanınmıştı. Bundan başka, bir çok sömürgelerde ise, seçmen olabilmek için, ya muayyen bir miktar menkul servete malik bulunmak, veya bir eve sahip olmak, veyahut da, muayyen bir miktar vergi ödemek icap ediyordu. Her hal ve kârda, seçmenler ahalinin yüzde gayet az bir kısmını teşkil ediyorlardı; ezcümle bu miktar Virginia'da % 80 Rhode - Island ve Pennsylvania'da % 9 du. Kanunlar, sömürgelerin fermanlarıyla tesbit edilmiş salâhiyet hudutları dahilinde olmak üzere, iki meclis tarafından ısdar olunurdu. Connecticut ve Rhode - Island müstesna, her yerde, bu kanunlar, valinin vetosuna ve yine adı geçen iki sömürge ile Massachusetts müstesna diğer bütün sömürgelerde, valinin vetosundan başka, bir de has meclisine riyaset halinde Kralın kontrolüne tâbidiler. Kral bu kanunları istediği takdirde ilga edebilirdi. Mamafih, umumî kaide olarak her hangi bir meclis tarafından çıkarılan ve vali tarafından da tasdik edilen bir kanun Kral tarafından ilga edilinceye kadar meriyet mevkiine girerdi. Bu kaide, o zamanın muhabere vasıtalarının ağırlığı gözönüne getirilecek olursa teşrii meclislerin ısdar ettikleri kanunlara aşağı yukarı mutlak bir mahiyet vermekte idi. Bu yüzden, 1670 den itibaren, ticaret nezareti, sömürge kanunlarının, Kralın tasdikine iktiran edinceye kadar tatbik mevkiine girmeyeceği kaydının bu kanunların metnine ilâve edilmesini istedi. Böyle olmakla beraber, Kralın bu kontrol selâhiyeti gayet mutedilâne kullanılmıştır: Kralın tasdikine arz olunan 8563 kanun tasarısından ancak % 5,5 u ilga olunmuştur. Sömürge sisteminin farik vasfı, temsili meclislerin edinmiş oldukları hâkim mevki idi. "Her tarafta, bu temsili meclisler, konulacak vergilere muvafakat etmeleri şartı bulunması yüzünden, üstün bir mevki ihraz ettiler. Bu meclislerin, bir nevi Avam kamarası rolünü oynamış olmaları, anavatan hukukçuları, valiler ve bunların yardımcı meclisleri tarafından tenkit olunmasına ve bunların hukukan en nihayet büyük bir belediye meclisinden başka bir şey olmadıklarının belirtilmesine rağmen, bunların vergileri tasdik etmek salâhiyetleri bütün idari teşkilâtı onlara tâbi kılmağa müncer olmuştu. New - York'un meclisi, bütçenin valinin yardımcı meclisi tarafından tadil olunamayacağını zira Lordlar Kamarasının böyle bir salâhiyeti bulunmadığını iddiaya kadar varmıştı". (Pasquet, Histoire politique et sociale du peuple Americain, C. I, S. 221). Valilerle vaki olan mütemadi ihtilâflarında bu meclisler fevkalâde müessir bir sözlerini geçirmek usulü bulmuşlardı: Hükûmetin ihtiyacı olan kredileri reddetmek. Virginia ve Maryland müstesna olmak üzere (buralarda valilerin bazı vergilerin hasılâtını tahsisatlarına karşı-

lık tutmağa hakları vardı) diğer sömürgelerde valilerin tahsisatları bile İngiltere tarafından temin olunmamış ve bu suretle meclislerin senelik bütçe tasdiklerine vâbeste kalmıştı. "Hülâsa, Kralın ve Parlâmentonun üstün otoritelerine rağmen, sömürgeler fiilen kendi idarelerine terk olunmuşlardı ve bu vaziyet devam ettiği müddetse de her şey yolunda gitti." (Channing, op. cit. s. 41) yani İngilterenin politikası bu sömürgeleri birleşmeğe ve İngiltereden muhtariyetlerine riayet eylemesini istemeğe sevk edinceye kadar hiç bir sızıltı olmadı.

C. Uzun müddet, hattâ bağımsızlıklarını ilân ettikleri tarihten az evveline kadar, bu sömürgelerin aralarında bir birlik tesis edebileceklerini ve bir millet vücade getireceklerini işrab eden hiç bir şeye rastlanmaz.

On üç müstemleke üçer guruba ayrılmışlardı: Yeni - İngiltere sömürgeleri (Connecticut, Rhode - Island, Massachusetts, New - Hampshire) buraların ahalişi halis Britanya ırkındandı ve daha ziyade ticaret ve sanayile iştigal ederlerdi: - merkezî sömürgeler (New - York, Pennsylvania, New - Jersey, Delaware, Maryland) buralarda İngiliz ırkından olanlar Pennsylvania'da Almanlarla, İsveçlilerle, Hollandalılarla ve New-York'da ise yalnız Hollandalılarla karışmışlardı; - Cenub sömürgeleri (Cenub Carolina, Şimal Carolina, Virginia) ki buraları başlıca ziraat mıntakaları idi ve bu sömürgelerin esirlerin çalıştırıldığı geniş arazi sahipleri bir nevi toprak aristokrasisi teşkil ediyorlardı. Buraların ahalişi Georgia'da Almanlarla ve Cenub Carolina'da Fransızlarla karışmış İngiliz ırkından mürekkepti.

Amerikanın sömürgeleştirilmesi tarihinin ve coğrafi şartlarının, ilcaatı ile vücut bulmuş olan bu üç gurup, etnik, sosyal ve iktisadi bakımlardan birbirlerinden bariz bir şekilde farklı idiler.

Bunlar, Atlântik sahilinde, 1100 mil uzunluğunda ve 300 mil genişliğinde bir arazi işgal etmekte idiler. 1775 de nüfusları 500.000 esir de dahil olmak üzere 2.500.000 e balığ olmakta idi. Bu esirlerin dörtte üçü Cenub sömürgelerinde ve mütebaki kısmı ise bilhassa New - York ve Rhode - Island'da idi. Bu nüfus, bilâhara esaret müessesesine taraftar olan ve olmayan devletleri birbirlerinden ayıracak olan ve Maxon ve Dixon hattiyle tesbit edilmiş bulunan Pennsylvania'nın cenup hududunun her iki tarafına, aşağı yukarı müsavi bir şekilde, taksim edilmiş bulunuyordu. Sömürgeleri birbirlerinden ayıran uzun mesafeler ve muhaberenin arzettiği güçlükler bunları münferidane yaşamağa sevk eylemişti. "İhtilâlin arefesine kadar, her sömürge, ahalişini memleketin diğer mıntakalarından ayıran mesafeler ve dağlarla çevrili olarak, kendi mıntakasinda uyuşuk bir hayat süre gelmişti". (J. Lambert, Histoire

constitutionnelle de l'union américaine, c. I s. 64). Menfaatlarının mübayeneti bu sömürgelerin sık sık ihtilâflara düşmelerine müncer oluyordu: Hattâ 1760 tarihinde, muhtelif sömürgeleri dolaşan bir seyyah şunları söylemekte idi: "Ateş ile su bile Amerikanın muhtelif sömürgeleri kadar birbirleriyle gayri mütecanis değildirlir"; Şimal Carolina'lı bir Amerikalı ise Şimal ile Cenubun menfaatlarının "Rusya ile Türkiyenin menfaatları kadar birbirlerinden ayrı olduğunu" beyan ediyordu. (J. Lambert op. cit. s. 90). Ahalinin çoğunluğunun aynı ırktan olmasına rağmen, XVIII inci yüzyılın ortalarında, bu sömürgelerde bir Amerikan millî ruhunun doğduğuna ve bunların siyasî bir topluluk şeklinde birleşeceklerine delâlet eden hiç bir emare yoktu.

Vakıa, çok daha önce, bu sömürgeler arasında bir federasyon münasebetleri tesis etmek üzere teşebbüsler yapılmıştı (1). Daha 1643 de, Rhode - Island müstesna olmak üzere yeni İngiltere sömürgeleri "Yeni İngiltere Sömürgeleri Konfederasyonu" namı altında 1684 yılına kadar süren bir nevi konfederasyon teşkil eylemişlerdi. Her sömürge kendi hükûmetini muhafaza etmekle beraber, beraber, müşterek işler, her sömürge için iki üye olmak üzere sekiz üyeden mürekkep bir komisyon tarafından, altı kişinin çoğunluğuyla hallediliyordu. Fakat oldukça gevşek olan bu birlik, Fransızlardan, Hollandahlardan ve yerlilerden korunmak üzere vücuda getirilmiş daha ziyade askerî mahiyette bir birlikti. 1684 de Jacques II Nouvelle - Angleterre, New - York ve New - Jersey sömürgelerini birleştirmek teşebbüsünde bulundu; fakat bu teşebbüsün neticeleri 1689 yılına kadar devam edebildi. 1753 de, İngiltere hükûmeti, Şimal ve merkez sömürgelerini Fransızlarla yerlilere karşı müşterek bir hareket hattı tayin eylemek üzere birleşmeğe teşvik etti. Bu münasebetle, Franklin, Kral tarafından tayin edilen bir genel başkanı ve mahalli teşriî meclisler tarafından seçilen üyelerden müteşekkil ve içinde sömürgelerin nüfuslarıyla mütenasip bir şekilde temsil edildikleri bir büyük meclis olan hakikî bir federal devlet vücuda getiren bir proje ileri sürdü (Albany plânı). Bu proje, aynı zamanda, kraliyetin iktidarını artırmaktan çekinen sömürgeler tarafından ve projedeki demokratik

(1) F. - D. Stone, Plans for the union of the British Colonies of North America, 1643 - 1776, dans H. - L. Carson, History of the Celebration of the hundredth Anniversay of the constitution of the U. S., 1889, c. II, s. 439; - William C. Morey, The sources of the American Federalism, dans Annals of the Amer. Academy of political and social Science, 1895, c. VI, s. 211, - Frothingham, The rise of the Republic of the U. S., 1910; - Brekinridge Long, The genesis of the constitution of the U. S., New - York, 1925.

temayüllerden kuşkulanan kraliyet tarafından reddolundu. Yedi sene harbi esnasında, ticaret nezareti tarafından iltizam edilen Halifax plânu ile bütün sömürgelerin askeri bakımdan işbirliği yapmaları teklif olundu. Bu plâna göre her sömürgecinin yükleneceği masrafları mahallî teşriî meclisler tarafından seçilecek üyelerden müteşekkil bir komisyon tesbit edecekti.

Netice itibariyle sadece askerî bakımdan sömürgelerin işbirliği yapmaları gayesine yöneltilmiş olan bu projelerden hiç biri tahakkuk etmedi. Sonuna kadar, sömürgeler, aralarında ahalinin çoğunluğunun menşe itibariyle Britanyalı olmasından ve hepsinin kraliyete tâbi bulunmalarından başka hiç bir bağ olmayan ayrı ayrı birlikler halinde kaldılar. Fransanın Amerikadaki hezimetini, İngilterenin askerî himayesine olan ihtiyacı da ortadan kaldırıncaya, sömürgelerin, İngiltereye karşı müşterek cephe alabilmeleri için sebep olarak yalnız ticarî münasebetler meselesi kaldı ki, bu da, nihayet, bunları, anavatana tabiiyetlerine son vermek üzere, aralarında birleşmeğe sevk etmiştir.

II

İngiltere ile anlaşmazlık (1)

A. 1660 ve 1663 tarihli seyrüsefer kanunları, tütün, pamuk, çivit, kürk çeşitleri gibi bir takım "mezkûr malların" ancak İngiltereden ithal edilebileceği kaidelerini koymak, ve İngiliz gemisi olmayan gemilerle ithal olunan yabancı emtiayı fahiş bir resme tâbi tutmak suretiyle Amerikanın ticaret serbestisini his olunur bir şekilde tahdit etmişlerdi. Bununla beraber, bandıra inhisarı gibi bazıları, sömürgelerin gemi inşaat sanayiini teşvik eder mahiyette olan bu tahditler, ciddi bir şekilde tatbik olunmadıklarından ve geniş mikyasta yapılan ve müessir bir tarzda cezalandırılmayan kaçakçılık bir kâr kaynağı teşkil eylediğinden, fazla güçlük çıkarılmadan rıza gösterilmişti. Bundan başka, bu kayıtlar bazı sömürgeleri müteessir etmekle beraber sömürgelerden hepsini aynı zamanda mutazzır eylemediklerinden bunları müşterek bir şekilde itiraza sevk eder mahiyette değillerdi. Fakat, 1760 dan itibaren, sömürgelerin rekabetinin tezahür eylemeğe başladığı bir sırada, İngilterenin

(1) J. - A. Woodburn, The causes of the american Revolution, dans John Hopkins University Studies in historic. and pol. Science, 10 série No. 12, 1892; - C.H. Van Tyne, The causes of the War of Independence, 1922; - E. H. Egerton, The causes and character of the American Revolution, 1923; - Beer, Commercial Policy of England towards the Colonies; - Ashley, Commercial legislation of England and the American Colonies dans Quarterly journal of Economics, t. XIV, p. 29.

kendi sanayiini daha kuvvetli bir şekilde himaye etmek istemesi onu, bu sömürgelerin menfaatlarına açıkça aykırı olan bir takım kararlar almağa sevk etti. Ezcümle, İngiliz demir sanayiinin korunması için sömürgelerin demir sanayilerinin sadece demirin çubuk haline getirilmesine münhasır bırakılması veya bir sömürge de imal olunan malların diğer sömürgelerde satılmalarının menolunması bu kabildendir. Bundan başka, yedi sene harbindan sonra, İngiltere hükûmeti, gelirlerini artırmak için, seyrüsefer kanunlarını mutlak bir tarzda tatbik etmek istedi ve gümrük memurlarını, bu kanunların koydukları kayıtların o zamana kadar kaçakçılığın tahfif eylediği yükünü bütün manasiyle hissettirecek şekilde şiddetle harekete davet etti. 1761 de İngiltere parlamentosunun kaçak malların müsaderesini temin etmek maksadiyle karar altına aldığı araştırma salâhiyetinin araştırma müzekkeresi üzerinde yazılı olmayan yerlere de teşmil edilebileceği yolunda genişletilmesi keyfiyeti (Writs of assistance) İngiliz vatandaşlarının common law'a istinaden haiz oldukları hürriyete muhil addedilerek esas teşkilât hukuku bakımından anlaşamamazlığın doğmasına sebebiyet verdi. Bu karara Massachusetts de Kral savcısı olan James Otis tarafından itiraz edildi ki bu itirazın Amerika ihtilâlinin ilk safhasını teşkil eylediği söylenmektedir. Çünkü bu itirazında Otis, İngiltere parlamentosuna karşı, parlâmentonun Britanya anayasasına aykırı olan kararlarının hükümsüzlüğünü iddia ederek, sömürgelerin hukukunu beyan eylemiştir.

B. Anlaşmazlığı son haddine vardiyan vergi meselesi oldu. Bu mesele bir çok defalar hâdiseler tevlit etmişti. 1761 de, vali tarafından yapılması kararlaştırılan bir masraf münasebetiyle bu karara Massachusetts temsilciler meclisi "meclisten, vergi alınmasına karar vermek gibi en kıymetli bir imtiyazın alınmasına karşı" itiraz etmişti. Bu münasebetle kaleme aldığı "temsilciler meclisinin müdafaanamesi" nde Otis "Britanya anayasası gereğince, Amerika kıtası üzerinde doğmuş her Britanya tebaasının büyük Britanyalı vatandaşlarımızın malik oldukları bütün tabii haklara ve bilhassa bir hükûmetin halktan, halkın veya temsilcilerinin rızası olmadan vergi alamıyacağı kaidesinin bahşeylediği hakka sahip bulunduğu" tezini ileri sürüyordu. 1763 de Viginia da teşriî meclis tarafından vazolunan bir vergiye, Kral, vetosunu kullanmak suretiyle mani olmuş ve bu münasebetle Patrick Henry şunları yazmıştı: "Bütün hükûmetler, Kral ile tebaası arasında şarta muallak bir mukaveleden doğarlar. Kral vetosunu kullanarak halkı kendi emniyetile bizzat meşgul olmağa mecbur eden müstebitçe bir harekette bulunmuştur. Halkın babası olacak yerde Kral zulüm yapmış ve bu suretle tebaa-

sının kendisine itaat etmelerini istemek hususunda her türlü hakkını kaybetmiştir". Bununla beraber, bunlar münferit ve fazla tepki uyardırmayan hâdiselerdi. "Amerikada yerleşmiş olan ahalinin 1764 senesinde haşmetli İngiltere Kralının en sadık tebaası meyanında olduklarını tahmin ettirecek bütün sebepler mevcuttur. Böyle olmasına rağmen, 1765 de isyan hali bütün Şimal Amerikayı sarmış bulunuyordu. Bu âni değişikliğin sebebi, İngiltere hükûmetinin Londrada Parlâmento tarafından ısdar olunan kanunlara istinaden sömürgelerden vergi almağa teşebbüs etmesi olmuştur" (Channing, op. cit., s. 60).

Sömürgelerin Amerikada bulundurulan İngiliz askerî kuvvetlerinin masraflarına iştirâkten imtina eylemeleri karşısında, Parlâmento, Mart 1765 de, hasılâtı bu uğurda kullanılmak ve sömürgelerde sarf olunmak üzere bir pul resmi ihdas etti. Sömürgeler buna, tahsil olmadan vergi alınmayacağı hususundaki İngiliz hukuk kaidelerini ileri sürerek itiraz ettiler. İngiltere Parlamentosunun iktidarının kaynağı olan Britanya hukukunun bu temel kaidesinin, sömürgeler tarafından, bizzat Parlâmentoya karşı ileri sürülmesinin sebebi, temsil hususunda, İngiliz ve Amerikan görüş tarzlarının birbirinden ayrı bulunmasıyla izah edilebilir. İngiliz anlayışına göre, Avam Kamarasında, toprak sahipleri ve bunların ortakçıları, tüccarlar ve bunların müstahdemleri, sanayi erbabı ve bunların ameleleri, kilise, yargıç ve memurlar gibi milletin muhtelif unsurları temsil edilmekte idi. Bu itibarla, hattâ seçime iştirâk etmese dahi, bir şahsın Avam Kamarasında temsilcileri olan bu sınıflardan birine mensup olması keyfiyeti, orada temsil edilmesi için kâfi idi. Bu bilkuvve temsil tezi, Avam Kamarasında, Stamp Act'in ilgası için cereyan eden tartışmalar esasında Lord Mansfield tarafından, sömürgelerin bu husustaki itirazlarının çürük esaslara dayandığı belirtilmek için ileri sürülmüştü: "Sömürgelerin ahalişi Parlâmentoda, İngiltere halkı derecesinde temsil edilmektedirler, çünkü, İngiltere halkının da dokuz milyonda sekizi Parlâmento üyelerinin seçimlerine iştirâk eylememektedir. Herhangi bir şehirden seçilen bir üye yalnız bu mahallin seçmenlerini ve ahalisini değil, fakat aynı zamanda Londra şehrini, memleketin bütün belediyelerini ve Büyük Britanyanın bütün sömürge ve topraklarının ahalisini temsil eyer". Sömürgelerin teşriî meclislerinde tatbik edilen temsil şekli mülhem olan Amerikan görüş tarzı ise çok farklı idi. Bu seçimlerde oy doğrudan doğruya ahaliye istinat ediyordu ve erkek ve beyaz ırktan olan ve orta derecede bir gayrimenkul mülkiyetine sahip bulunan her şahıs oy hakkını haizdi. Temsilciler bir seçim dairesi adalisi tarafından seçiliyorlar ve bu suretle, doğrudan doğruya onlar

tarafından seçildikleri için yalnız kendilerini seçen seçmenlerin temsilcileri oluyorlardı. "Böylece (temsilcilerin rızası olmadan vergi alınmaz) kaidesinin Amerikada yerleşen kimseler tarafından ileri sürülmesinin mânâsı: benim iştirâk ettiğim bir seçimde tarafımdan seçilen bir şahsın beni temsil ettiği bir teşriî heyetin kabul ettiği vergilerden başka bir vergi tanımam; oluyordu". (Channing, op. cit., s. 37) (1).

Bu görüş tarzı ve bundan çıkarılan netice, yani Stamp Act'ın gayri meşru olduğu, 1765 yılının mayıs ayında Virginia tarafından ısdar olunan "Virginia kararları" ile en kesin bir şekilde beyan edildi (2). Bu itirazın önemi diğer sömürgelerin de buna katılmalarında ve ilk defa olarak İngiltereye karşı bir blok teşkil etmelerindedir. 6 Haziran 1765

(1) Amerikada yerleşen kimselerin temsil haklarının tevhit ettiği münakaşalar hakkında bak: Cambridge History, c. VII.

(2) 29 Mayıs 1765 de Virginia meclisi tarafından ısdar olunan "Virginia kararları" (bak: Ed. Channing, Histoire des États - Unis d'Amérique 1765 - 1865. Traduction Guillemot - Magitot, s. 65): "Majeste Kralın en eski sömürgesi olan bu sömürge halkı tarafından ödenmesi icap eden resim ve vergiler hakkında, sömürge genel meclisinin kanun ısdar etmek iktidarının sınırlarını tesbit etmek meselesinin, İngilterede, yüksek Avam Kamarasında, müzakere konusu olması nazarı dikkate alınarak işbu sömürge genel meclisinin burjuvalar kamarası, gelecek için bu iktidarın mesnedini ve sınırlarını tayin etmek üzere aşağıdaki kararları vermiştir:

Majeste Kralın ilk sömürgesi olan Virginia dominyonunda ilk yerleşenlerin olduğu gibi o zamandanberi sömürgeye hicret etmiş bulunan diğer bilcümle Majeste tebaalarının, Büyük Britanya halkının ötedenberi malik buldukları ve istifade ettikleri bütün imtiyaz ve muafiyetleri kendileriyle birlikte getirmiş ve furuğlarına intikal ettirmiş olduklarına göre;

Kral Jacques I tarafından ısdar edilen iki Kral fermanı mucibince yukarıda adı geçen Amerikada yerleşmiş ahaliye, sanki Büyük Britanyada ikamet ediyorlarmış ve orada doğmuşlar imiş gibi, anavatanda doğan tebaanın haiz oldukları imtiyaz ve muafiyetlerden aynen istifade etmek hakkı bağışlanmış bulunduğuna göre;

Bu çok eski sömürge son derece sadık halkı bu suretle, vergiye ve dahili emniyete müteallik meselelerde kendi meclisi tarafından idare edilmek hakkına sahip bulunduğuna ve bu hakkın hiç bir veçhile ilga edilmediğine ve geri alınmadığına, bilâkis daima Büyük Britanya Kralı ve halkı tarafından tanınmış olduğuna göre;

Bu itibarla, bu sömürge genel meclisinin, temsili otoritesine istinaden, Majeste Kral veya mümessilleriyle mutabık olmak şartıyla, işbu sömürge halkını bir resim veya vergiye tâbi kılmak hakkına münhasıran sahip bulunmasına, adı geçen meclisten başka bu iktidarı bir veya bir çok kimselere tevdi etmenin gayri meşru, haksız ve esas teşkilâta aykırı olduğuna ve Amerikanın hürriyetini olduğu gibi Britanyanın da hürriyetini ortadan kaldırmak neticesini doğuracağına göre;

Majeste Kralın en sadık tebaası olan işbu sömürge ahalsinin yukarıda adı geçen genel meclisin ısdar edeceği kanun ve emirnamelerden başka her hangi bir

de Massachusetts, pul resmine karşı umumî bir mukavemet ızhâr edebilmek üzere her sömürge'nin temsil eylediği bir eyaletler (comté) kongresini toplantıya çağırıldı. New - Hampshire müstesna bütün sömürge'lerin New - York'da toplanan temsilcileri 7 Ekim tarihinde İngiltere Parlâmentosuna müşterek bir arzuhal (petition) göndererek İngiltereye karşı bağılıklarını beyan etmekle beraber sömürgelerin vergilerinin kendilerinin kararına istinat eylemesi hakkının mutlak olduğunu ileri sürdüler. "Bu suretle İngiltere hükûmetinin, sömürgeleri birleştirmek yolunda muhtelif zamanlarda yapmış olduğu teşebbüslerin ilk defa tahakkuk edişi Stamp Act Congress ile, fakat bu hükûmete karşı vukua geldi". (Channing, op. cit.; Frothingham, Rise of the Republic, s. 184).

Sömürgeler tarafından İngiliz mamulâtına karşı yapılan boykotaj muvacehesinde İngiliz Parlâmentosu Stamp Act'ı Şubat 1766 tarihinde ilga etti, fakat, az bir müddet sonra Declaratory Act'i ısdar ederek İngiltere Parlâmentosunun teşrii sahada üstünlüğünü ve sömürgeleri "her halde ve istisnasız" vergiye tâbi tutmak hakkını kabul etti. Bu kanunda Pitt'in teklif ettiği yeni dahilî vergilerle ticarî veya haricî vergiler arasında bir tefrik yapılmamıştı. Haziran 1767 de, sömürgelere ait bütün fermanların ilgasını ve sömürgelerin Londra'dan idaresini tavsiye eden Maliye Nazırı Towshend'in teklifi üzerine, Parlâmento, sömürgelere ithal edilen bazı maddelerin ezcümle çayın vergiye tâbi tutulmasına ve bu vergilerin hasılâtıyla kraliyet memurlarının aidatlarının ödenmesine dair üç kanunu kabul etti; bundan başka, bu kanunlarla, Amerika'da gümrük işlerine bakmak üzere bir "Komiserler meclisi" tesis ediliyor Writs of assistance'lerin meşruiyeti kabul olunuyor ve vergi ihtilâflarının jüri heyetleri olmayan deniz mahkemelerinde halledilmesi esası konuluyordu.

Towshend kanunlarının tatbik mevkiine konulmasının tevlit eylediği karışıklık ve itaatsizlik, East India Company lehine Nouvelle - Angieterre'li donatanları büyük zararlara duçar eden filî bir nakliye inhisarına müncer olan çay üzerine konulan resim kanunu müstesna, diğerlerinin ilgasını mucip oldu. 16 Aralık 1773 de Boston ahali bu limana vasıl olan ilk çay hamulesini denize döktüler. Bu harekete İngiltere Parlâmentosu, 1774 tarihli "dört tahammülfersa kanun" u ısdar etmek suretiyle cevap verdi. Bu kanunlar, Boston limanının seyrüsefere kapa-

vergi tarhına müteallik hiç bir kanun ve fermâna itaatle mükellef bulunmadıklarına göre;

Bu sömürge'nin genel meclisinden başka bir veya bir çok şahsın bura halkına vergi koymak veya tarh etmek iktidarına sahip bulduklarını, sözle veya yazı ile, beyan veya iddia eden her şahsın adı geçen Majeste Kralın sömürge'sinin bir düğmanı telâkki edilmesine karar veriyoruz".

tilmasına, Massachusetts'e ait fermanın ilgasına, âsilerin sömürge dışında muhakeme edilmelerine ve İngiliz askerî kuvvetlerinin bu sömürge'nin her hangi bir mahallinde bulundurulmasının tecviz edilmesine müteallik idiler. Aynı zamanda, Alleghany's dağlarının batısında ve Ohio nehrinin şimalinde bulunan bütün araziyi Québec eyaletine ilhak eden Québec Act'de bu arazi üzerinde bir takım haklar dermeyen eden Massachusetts, Connecticut, Pennsylvania, Virginia ve New - York eyaletlerinin hepsini birden ızzar eyliyordu; ve bu kanun sahil üzerinde teessüs etmiş sömürgelerin inkişafına mani olmağa ve Kanada'da Fransız katoliklerin nüfuzlarının artırılmasına matuf bir tedbir telâkki olundu.

C. Bir çok şehirlerde, Parlâmentonun tedbirlerine karşı mukavemet hareketini teşkilâtlandırmak üzere teessüs eden komiteler arasında teması devam ettirmek üzere Virginia'nın teşebbüsüyle, daha 1773 de bir "daimî haberleşme komitesi" vücade getirilmişti. 1774 kanunlarına karşı Thomas Jafferson, Summary View adında bir eseri kaleme alarak sömürgeler üzerinde Parlâmentonun hiç bir otoritesi olmadığını hattâ bunların ithalâtlarının tanzimine dahi karışamayacağını buna rağmen, o zamana kadar sömürgelerin dahilî vergi işleri müstesna bu parlâmentonun teşriî üstünlüğünü tanıdıklarını beyan etti. İngiltere tarafından Massachusetts'e karşı alınan tedbirler sömürgelerin birleşmelerini tahakkuk ettirmişti.

1774 Eylûlünde Philadelphia'da Georgia müstesna diğer bütün sömürgelerin temsilcilerinin iştirâk ettikleri ilk "kıta kongresi" toplandı. Bu kongrede, muhafazakâr unsur (Joseph Galloway), Samuel Adams'ın riyaset ettiği radikallere hakim vaziyette idiler. Krala ve İngiliz milletine gönderilen mesajlarda, kongre, bağılılığını teyit ediyor, bağımsızlık arzu etmediğini tasrih ediyor, fakat Amerika'da yerleşen tebaanın İngiliz halkının haiz olduğu hürriyetleri muhafaza ettiklerini ve bilhassa Common law prensiplerinin uygun olarak muhakeme edilmek hakkını haiz olduklarını ileri sürüyordu. Kongre, halkın bir fermanla teminat altına alınmış olan haklarını ihlâl eden Kralın kendiliğinden bu halk üzerindeki otoritesini nezeyleyeceği ve bu itibarla Massachusetts fermanını ilga eyleyen Regulation act'in hükümsüz olduğu yolunda bir karar ittihaz etti. Nihayet, kongre, ithal etmemek ve istihlâk etmemek hususundaki anlaşmayı tatbik mevkiine koyarak İngiliz emtiyasına karşı bir boykotaj cemiyeti kurulmasını kararlaştırdı. "Hiç şüphesiz, kongrenin beyannamesinde, Amerikan haklarından bahis yoktu, fakat buna mukabil Şimalî Amerikanın muhtelif sömürgelerinin 'ahalisinin haklarından bahis olunuyor ve ilk defa, sömürgeler, hepsini birden doğrudan doğruya ilgilendirmeyen tedbirlere karşı müttefikane cephe

olarak aralarındaki tesanüdü ızhar ediyorlardı". (J. Lambert, op. cit., p. 119. - Documents illustrative of the formation of the Union. Washington, Govern, Print. Office, 1927).

III

İhtilâl ve bağımsızlık beyannamesi (1)

Birinci kıta kongresinde, sömürgelerin maruz kaldıkları zararların barış yollarıyla ortadan kaldırılması derpiş ediliyordu. 19 Mayıs 1775 de İngiliz kuvvetleriyle sömürgelerin milisleri arasında Lexington ve Concord'da vukua gelen çarpışmalar harbe müncer oldu.

İkinci kıta kongresi 10 Mayıs 1775 de Philadelphia'da toplandı. Çoğunluk itibariyle birinci kongrenin üyelerinden mürekkep olan bu ikinci kongrede yeni üyeler meyanında Benjamin Franklin ve Thomas Jefferson da bulunuyorlardı. Aslında, bir siyasi teşkilât kurmak üzere yetkilendirilmiş olmayan bu kongre, sadece, maruz kaldıkları zararların telâfisini talep etmek üzere toplanmış bulunan sömürgelerin temsilcilerinden tereküp eyleyen bir meclisti. Böyle olmakla beraber, hâdiselerin ilca-siyle, bir millî hükûmet gibi hareket etmeğe ve böyle bir hükûmete ait bazı vazifeleri görmeğe mecbur oldu. Bu vazifelerden en mühimmi Lexington muharebesinden sonra Boston dolaylarında "kıta ordusu" adı altında toplanmış bulunan Milisleri tensik etmek ve bunlara başku-mandan olarak Washington'u tayin eylemek olmuştur. Kongrede hâlâ muhafazakâr temayüller hakimdir. Washington ordunun kumandasını eline alırken bağımsızlık düşüncesini nefretle reddettiğini söylemektedir. 6 Temmuz 1775 de kongre bir "silâha sarılmanın lüzumu hakkında be-yanname" ısdar etti. Bu beyannamede, İngilizlerin daima ısrarla talep ettikleri isyan etmek hakkının kullanıldığına işaret edilmekte ve sömür-gelerin İngiltereye olan bağılıklarının ortadan kalkmasının istenmediği

(1) G. Baneroft, History of the formation of the U. S. of America, 5 éd., 2 c.; New - York, 1885; - Fisk, The American Revolution, 2 c.; - J. Jameson, Essays on the constitutional History of the formation period 1775 - 1789, 1889; - ch. Van Tyne, The american Revolution, 1776 - 1783, 1905; - R. Frontingham, The rise of the Republic, 1910; - C. - L. Beeker, The declaration of Independence. A study in the history of political ideas, New - York, 1922; - Hagleton, The declaration of Independence; - S. E. Morrisson, Sources and documents illustrating the American Revolution. 1764 - 1788, New - York, 1923; - Mc. Ilwain Howard, The American Revolution. A constitutional interpretation, New - York, 1923; A. Nevins, The American States, 1775 - 1789, 1924; - J. F. Jameson, The American Revolution considered as a social movement, Princeton, 1926; - Ch. - M. Andrews, The colonial background of the American Revolution, New - Hawen, 2 éd., 1931.

belirtilmektedir. Temsilcilerin kongre namına değil de tek başlarına, sömürgelerini temsil eden münferit birer şahıs olarak imzaladıkları bir arzual ile İmparatorluğun muhtelif bölgeleri arasında esas teşkilâta mütedair ihtilâflarda hakem olması sıfatiyle, Kraldan, Parlâmento tarafından temsil edilen İngilteredeki tebaası tarafından, Amerikadaki sadık tebaası üzerine yapılan tazyikten, kendilerini korumasını istediler. Buna cevap olarak neşrolunan bir tebliğnamede Amerikalıların hain ve âsi telâkki edildikleri bildirildi. Bu suretle, o zamana kadar Parlâmentonun taşkınlıklarına itiraz etmekle beraber İngiltere Kralına sadık kalmış olan bir çok kimseler bağımsızlık cereyanına katılmış oldular.

Silâhlı mücadele gitgide inkişaf etti ve Mart 1776 tarihinde Boston işgal olundu. 12 Nisan 1776 da Şimal Carolina kongredeki temsilcilerine “diğer sömürgelerin temsilcileriyle birleşerek bağımsızlığın ilân edilmesi ve bağımsız ittifaklar kurulmasına gayret etmeleri” hususunda talimat verdi. Bu misali Rhode - Island, Massachusetts, Virginia takip ettiler. 15 Mayıs 1776 da, kongre John Adams’ın teklifi üzerine, sömürgelerin, kraliyete karşı bağımsız olan hükümetler teşkil eylemelerine müsaade etti. Virginia ile New - Jersey bu müsaadeden istifade ederek bağımsız hükümetler kurdular (1). Mart 1775 tarihinde kongre tarafından sömürgelere muvakkat hükümetler kurmaları hususunda yapılan tavsiye üzerine New - Hampshire ile Connecticut anayasalarını hazırlamışlardı. 7 Mayıs 1776 tarihinde Virginia temsilcisi Richard Henry Lee: “Federe sömürgeler, Britanya Krallığı ile hiç bir ilişkileri olmayan hür ve bağımsız devletlerdir ve böyle olmalıdırlar” şeklinde bir karar verilmesi teklifinde bulundu. Bunun üzerine, kongre, resmî bir beyanname hazırlamak üzere Thomas Jefferson’un başkanlığında Franklin, John Adams, Roger Sherman ve Robert Livingston’dan mürekkep bir komite teşkil etti. 1 Temmuz tarihinde New - York müstesna bütün sömürgeler temsilcilerine icap eden yetkiyi verdiklerinden Lee’nin teklifi müzakere olundu ve New - York’un istinkâfı müstesna, on iki müstemlekenin oybirliği ile kabul edildi. Jefferson tarafından kaleme alınan proje 4 Temmuz 1776 tarihinde kabul edilerek bağımsızlık beyannamesi (metin için bak: derginin sonu) adını aldı. 9 Temmuzda New - York’da bu karara katıldığından on üç müstemlekenin oybirliği tahakkuk etmiş oldu.

Sömürgelerin ekserisi daha demokratik mahiyette yeni anayasalar yaptılar. Yalnız Rhode - Island ve Connecticut eski fermanlarını muha-

(1) W. - C. Morey, The first State Constitutions, dans Annals of americ. Academy of soc. and politic. Science, 1893, c. IV.

faza ettiler yalnız seçmen olabilmek için icap eden malî şartları ehvenleştirmek suretiyle bunları demokratlaştırdılar.

IV

Konfederasyon maddeleri (1)

Bağımsızlık beyannamesinin intişarından bir ay evvel, kongre, sömürgeler arası bir konfederasyon tesis etmek üzere bir plân hazırlanmasını esas itibariyle kabul etmiş ve her sömürgeci bir üye bulunmak üzere bunları tertip etmek için bir komite teşkil eylemişti. 12 Temmuz 1776 da, bu komite, meclise John Dickinson tarafından kaleme alınmış bir proje sundu. Bu proje, haftalarca süren müzakerelere konu teşkil ettikten sonra arzu edenler tarafından daha fazla incelenmek üzere sekiz aylık bir müddetle meclisin bürosuna tevdi olundu. 1777 senesinin ilkbaharında müzakerelere yeniden başlandı. 15 Kasım 1777 de kongre, konfederasyon maddelerini kabul etti, (metin için bak: derginin sonu) ve bu maddeleri devletlerin tasdikine arzyledi. Bu devletlerden on ikisi 1777 ve 1778 senelerinde bu maddeleri tasdik ettiler; fakat, yedi devletin eski sömürge fermanlarına istinaden hak iddia ettikleri Alleghanys dağlarıyla Mississippi nehri arasındaki arazinin paylaşılmasının tevlit ettiği anlaşmazlık dolayısıyla, Maryland, diğer devletlerin bu arazi üzerindeki haklarını birliğe terk etmedikleri müddetçe konfederasyon maddelerini kabul etmeyeceğini bildirdi. Buna ilk önce New - York razı oldu. Diğer devletler de arkası arkasına New - York'u taklit ettiler ve bu suretle, bilâhara üzerinde Kuzey Amerika'nın diğer devletlerinin teşekkül edeceği millî ülkenin vücut bulmasını sağladılar. Bunun üzerine, Maryland'da 30 Ocak 1781 tarihinde konfederasyon maddelerini tasdik etti. Bütün devletlerin bu maddeleri tasdik ettikleri, halka, resmen 1 Mart 1781 tarihinde ilân olundu. Bu suretle Amerika Birleşik Devletleri ilk şekliyle teessüs etmiş oldu. Bu Birleşik Devletler bağımsızlığını, İngiltere, muvakkat bir andlaşma ile 30 Kasım 1782 de ve katî bir andlaşma ile de 3 Eylül 1783 de tanımıştır.

(1) Sherman, The governmental History of the U. S. of America from the aeliest Settlement to the adoption of the present federal constitution, Philadelphia, 1885; - J. - A. Blunt, Historical sketch of the formation of the Confederacy, 1825; - G. Banerott, History of the formation of the constitution of the U. S. of America, 5 éd., 2 cilt., New - York, 1885; - J. Jameson, Essays on the constitutional History of the U. S. in the formation period 1775 - 1889, 1889; - Ch. Van Tyne, The American Revolution, 1776 - 1783, 1905; - Mac Donald, Select documents illustrative of the history of the U. S. 1776 - 1861.

V

Philadelphia anlaşması ve 1787 anayasası (1)

A. Bu ilk federal teşkilât on sene sürdü. Bu devir, Amerika halkı için, bilâhara bazı tarihçiler tarafından (2) (J. Lambert, op. cit., p. 152) tasvir edildiği veçhile bir "kritik devir" addedilemiyeceği şüphesiz olmakla beraber, bu müddet zarfında, konfederasyon maddeleriyle vücade getirilen sistemin genel menfaatları tedvir için ihtiyaca kifayet etmediğinin belirmiş bulunduğu söylenebilir. "Konfederasyon maddelerine göre,

(1) III ve IV de zikrolunan eserlere Bk. - G. T. Curtis, *History of the origin, formation and adoption of the Constitution of the U. S., with notices of its principal framers*, 2 c., New - York, 1863; - Ed. Laboulaye, *Histoire des Etats - Unis depuis les premiers essais de la colonisation jusqu'à l'adoption de la Constitution fédérale actuelle*, c. II: *Histoire de la constitution*, Paris, 1866; - Taylor, *Origin and growth of the American Constitution*; - W. - T. Brantly, *Of the Influence of european speculation in the formation of the federal Constitution*, dans *Southern Law Review*, 1880, c. VI, p. 751; - J. - H. Robinson, *The original and derived features of the Constitution*, ibid., 1890, c. I, p. 230; - A. - C. Coolidge *The theoretical and foreign elements in the formation of the American Constitution*, 1892; - C. E. Stevens, *Sources of the Constitution of the U. S.*, 1894; - W. - C. Morey, *The Sources of american Federalism*, dans *Annals of the americ. Academy of politic. and social Science*, 1895, c. VI; - S. - G. Fister, *The evolution of the Constitution of the U. S., showing that is a developmenf of progressive history and not an isolated document struck at a given time or an imitation of english and dutch form of government*, Philadelphia, 1897; - W. - M. Meigs, *The growth of the Constitution in the federal Convention*, 2 éd., Philadelphia, 1900; - J. - F. Jameson, *Studies in the history of the federal Convention of 1787*, Washington, Government Printing Office, 1903; - A. - C. Mc. Laughlen, *The Confederation and the Constitution, 1783 - 1789*; - F. - T. Moran, *The formation and developpment of the Constitution* (c. VII de *The History of North America.*, Philadelphia, 1904); - L. - B. Dunbar, *A study of monarchical tendencies in the U. S. form 1776 to 1801*, dans *University of Illinois Studies in social science*, c. X, 1. Urbana, 1922 - Farrand, *The framing of the Costitution*, 1913; - Mc. Laughlen, *The Background of american Federalism*, dans *Americ. polit. Sc. Rev.*, 1918, c. XII, s. 215; - R. Frothingham, *Rise of the Republic*, 1910; - Schuyler, *The Constitution of the U. S. an historical survey of its formation*, 1923; - R. C. Adams, *Political Ideas of the American Revolution*, 1922; *The genesis and birth of the federal Constitution*, éd. par Chandler, New - York, 1924 (études de A. - B. Parker; J. - B. Scott; J. - M. Beck); - Ed. - S. Carwin, *The progress of constitutional Theory between the Declaration of Independence and the meeting of the Philadelphia Convention*, dans *Americ. Hist. Review*, Nisan 1925, s. 514; - Long Breckenridge, *The genesis of the Constitution of the U. S.*, New - Yark, 1925; - Ch. Warren, *The making of the Constitution*, Boston, 1928.

(2) Fiske, *The critical period of american history 1783 - 1789, 1898*; - F. - F. Stephens, *Transitional period in the government of the U. S., 1787 - 1789*; - Nevins, *The american States during and after the Revolution*.

ortada bağımsız ve egemen devletler arasında bir dostluk, ticaret ve birlik andlaşmasından başka bir şey mevcut değildir. Cezadan ve zecirden mahrum olan konfederasyon sistemi bir siyasî teşkilâtın hayatî prensiplerini haiz değildir". (Madison, Vices of the political system of the U. S. dans Madison's Writtings, éd. Hunt, c. II s. 363). Barışın tesisine emniyetlerinin sağlanması dolayısıyla inifratçılık zihniyetleri artmış olan devletler arasında, konfederasyonun yegâne organı bulunan kongrenin teşkil eylediği bağ için: "bir pamuk ipliği" nden başka bir şey değildir; denilmiştir. Tecrübe, konfederasyonun ne devletler arasında tahaddüs eden anlaşmazlıkları çözmeye, ne yabancı devletlere karşı hakikî bir şekilde diplomatik bir nüfuz istimal etmeye, ne de İngiliz rekabetinden millî ekonomiyi korumak üzere müşterek bir ticarî siyaset tesis eylemeye elverişli olmadığını meydana koydu. İngiltere, kongrenin, harpten önce devletlerin kendisine karşı girişmiş oldukları borçların ödenmesine müteallik andlaşma hükümlerinin üyeleri tarafından yerine getirilmesini sağlayamadığını ileri sürerek, doğrudan doğruya kongre ile bir ticaret andlaşması yapmağı reddediyor ve bu iş için, ayrı ayrı her devletin tayin edeceği on üç elçi istiyordu. Konfederasyonun zaaf sebeplerinden en vahimi bu teşekkülün vergi koymak iktidarının olmayışı ve devletlerin yaptıkları nakdî muavenetlerle, onları hattâ bu parayı da ödemeğe icbar edememek suretiyle, iktifa eylemesi zarureti idi. 1783 de tesbit edilen yardım bedellerinin beşte birini tahsil edebilmek için on sekiz ay uğraşmak lâzım geldi; 1781 den 1786 ya kadar kongre bir milyon dolar istedi fakat bu miktarın dörtte birini dahi tahsil edemedi (1).

B. Konfederasyon maddelerinin tatbik mevkiine girmelerinin hemen akabinde aralarında Hamilton ve Madison da bulunan muhafazakâr unsurlar ıslâhat yapılması lüzumunu ileri sürdüler. Demokrat partisi şefleri olan Samuel Adams, John Jay ve Jefferson ise buna, bilâkis muarızdılar (J. Lambert, op. cit., s. 178).

1786 Eylülünde Annapolis'de ticaret meselesini halletmek üzere toplanan beş devletin - aralarında Madison ve Hamilton'un da buldukları - on iki temsilcisi, kongreye, konfederasyon maddelerinin ıslah edilmesi lüzumu hakkında bir rapor gönderdiler. Aynı zamanda, Mayıs 1787 de Philadelphia'da "birliğin icaplarına federal hükümetin teşkilâtını uydurmak üzere lüzumlu görülecek teâbirleri tesbit eylemek üzere" toplanacak olan bir meclise (convention) temsilci göndermeye devletleri da-

(1) C. J. Bullock, The Finances of the U. S. from 1775 to 1789 with special reference to the budget, dans Bulletin of University of Wisconsin: Economic, politic, and historical Studies, c. I, s. 117 - 273.

vet ettiler. Bu raporu nazarı itibare almağı ilk önce reddeden kongre 1787 Şubatında bunu devletlere, - ki bunlardan altısı temsilcilerini tayin etmiş bulunuyorlardı - toplantının yegâne hedefinin bir ıslahat projesi hazırlamak olduğunu ve bunun hüküm ifade edebilmesi için gerek kongre gerekse devletler tarafından tasdik edilmesi icap ettiğini de tasrih eyleyerek, bildirmeğe karar verdi.

14 Mayıs 1787 de Philadelphia'da toplanan meclise Rhode - Island müstesna, diğer bütün devletler temsilciler göndermişlerdi. Bu mecliste, Washington Madison "anayasanın babası", Hamilton, vali Morris gibi, muhafazakâr partinin en ünlü rükünleri bir araya gelmiş bulunuyorlardı. Buna mukabil, John Adams, o zaman Avrupada bulunan Thomas Jefferson, ve meclise temsilci olarak seçilmesine rağmen bunun devletlerin hukukuna bir tecavüz olduğunu iddia ederek diğer temsilcilere iltihak eylemeğı reddeden Patric Henry gibi demokratik partinin başlıca üyeleri, toplantıda mevcut değildiler.

Kongrenin kararına ve bir çok devletlerin temsilcilerine vermiş oldukları talimata göre, meclisin yegâne hedefi konfederasyon maddelerini gözden geçirmektir. Ancak, üyelerin hermen kâffesi, tüccar, gemi sahibi (donatan) çiftçi (planteur) veya köle sahipleri gibi, malî ıslahatı, devlet tahvillerinin kıymetlenmesini, mukavelelere riayeti sağlamağı düşünen zengin burjuva sınıfına mensup kimselerdi ve aralarında hiç bir işçi veya küçük çiftçi yoktu (1). Bunlar, mahallî hükümetlerde beliren aşırı demokrasinin doğurduğu ifratkâr hareketleri düzeltmek istiyorlar ve bu neticenin alınabilmesi için, devletlerin üstünde kuvvetli bir merkezî hükümet kurmağı, tek çare olarak görüyorlardı (2). Vidginia temsilcisi Randolph tarafından, icra ve kaza kuvvetlerince ve biri doğrudan doğruya halk tarafından seçilen, diğeri mahallî teşriî meclislerinin göste-

(1) Ch. - A. Beard, An economic interpretation of the constitution of the U. S. 1913, p. 143; - Farrand, Framing of the Constitution.

(2) Ch. - A. Beard, An economic interpretation of the constitution of the U. S. un ölümünden sonra 1876 da yayınlanan notlarında vardır: The debates in the federal Convention of 1787, wich framed the Constitution of the U. S., reported by James Madison. Ed. par G. Hunt et J. - B. Scott, Oxford Universty Press, 1920; - J. - F. Jameson, Studies in the History of the federal Convention of 1787, Govern. Printing office, Washington, 1903. - Diğer üyelerin notları Ayan Meclisinin kararı ile: Documents illustrative of the formation of the Union of the American States, adıyla bir arada yayınlanmıştır. Govern. Printing Office, Washington, 1927; - Farrand, The records of the federal Convention, 3 c. New - Haven, 1911; - James B. Scott, James Madison Notes of debates in the federal Convention and their relations to a more perfect Society of Nations, de Carnegie Endowment, Oxford University Press, 1918.

recekleri namzetler arasından birinci kamaranın seçeceği, üyelere müteşekkil, iki kamaradan mürekkep bir kongreye sahip bir merkezî hükümet (Virginia projesinin tahlili için Bk.: J. Lambert (205 s., op. cit) kurulmasına dair verilen önerge üzerine, bütün üyeleri henüz toplanmamış olan konvansiyon meclisi, bir karar ittihaz ederek, sadece konfederasyon maddelerinin değiştirilmesiyle iktifa edilmesinin mümkün bulunmadığını "arzu edilen hedeflere varmak için yalnız federal bir devletler birliğinin kâfi gelmediğini, zira münhasıran andlaşmalarla birbirlerine bağlı bir devletler kümesinin maksada yetersiz olduğunu, bu itibarla, üstün mahiyette yürütme, yasama ve yargı erklerine sahip bir millî hükümetin tesisi lâzım geldiğini belirtti." (Madison, Notes, dans Doc. illustrative, s. 120).

Massachusetts, Pennsylvania ve Virnigia tarafından temsil edilen bu merkezîyetçi temayül ile, devletlerin haklarını müdafaa edenlerin - Connecticut, New - York, New - Jersey, Delaware, Maryland - Patterson tarafından 17 Haziranda tevdi olunan New - Jersey plâniyle ifade ettikleri noktai nazarları çarpışıyordu. Konfederasyon maddelerini bâriz bir şekilde değiştirmekle iktifa eden bu plâna göre, her devletin temsilcilerinden mürekkep olan kongre muhafaza edilmekte, fakat, bu kongreye bir icra organı tayin etmek yetkisi verilmekte ve bir kaza organı tesis olunmaktadır. Merkezî hükümetin, verdiği kararların tatbikine devletleri mecbur etmek, bir gümrük tarifesi yapmak, yabancı devletlerle ticarî münasebetleri düzenlemek, bir posta servisi kurmak hakları olacaktır. Şu kadar ki, Virginia projesinden farklı olarak, bu plânda, merkezî hükümetin hangi hallerde müdahaleye yetkisi olduğu sarahaten zikrolunmuştur. Bu iki noktai nazar arasında, cenub devletleri mutavassıt bir vaziyette idiler. Bununla beraber daha ziyade Virginia plânına temayül göstermişler ve bu plân tartışmalara esas teşkil eylemek üzere, 19 Haziranda kabul olunmuştur.

Seri halinde tahakkuk ettirilen uzlaşmalar (compromis) sayesinde bir anlaşmaya varılabildi. - Hürriyetçi devletlerle, esaretin muhafazasına taraftar devletler arasında kongerede temsil edilmek meselesinde bu temsile esas teşkil eyleyecek nüfus sayımında esirlerin hakikî miktarlarının yalnız beşte üçünün hesaba itihâl edileceği hakkında; Afrikalı esirlerin ticaretlerinin serbestçe yapılması (ki bu serbesti 1808 yılına kadar devam etmiştir) hakkında uzlaşma - sanayi ve ticaret devletleri olan şimal devletleriyle, ziraat devletleri olan cenub devletleri arasında, ticaret meselesinde, kongreye hariçle ve devletler arasındaki ticaretin tanzimi hakkının verilmesi fakat, ihracat vergileri koymak hakkının tanın-

maması hususundaki uzlaşma gibi. Federal icra organının tayini meselesi uzun boylu tartışmalara yol açtı. Yalnız Pennsylvania bu organın doğrudan doğruya halk tarafından seçilmesini teklif etti. Konvansiyon meclisi, başkanın, yedi yıllık bir müddet için ve tekrar seçilmek hakkı olmamak üzere kongre tarafından seçilmesini kabul etmiş iken bilâhara, her devlette teşekkül edecek bir seçim heyeti tarafından dört yıllık bir müddet için seçilmesini kararlaştırdı.

19 Eylülde, devletlerin tasvibine arz olunan bir anayasa projesi 39 temsilci tarafından imzalandı. 3 temsilci bu projeyi reddetti; 13 temsilci memleketlerine dönmüşlerdi ve 10 temsilci ise konvansiyona esasen gelmemişlerdi; buna rağmen, her devletin temsilcilerinden çoğunluğu bu projeyi imzalamış olduklarından metne "Konvansiyon tarafından mevcut devletlerin oybirliği ile muvafakatleriyle tanzim olunmuştur" kaydı konulabildi.

C. Kongreden almış olduğu yetkiyi tecavüz etmiş bir Konvansiyon tarafından tanzim edildiğine göre, bu proje, ancak devletlerin tasdikiyle hüküm ifade edebilirdi. Madison'un da 1796 yılında beyan etmiş olduğu gibi "Konvansiyondan bize gelmiş olduğu şekilde, anayasa bir plân taslağından, ölü bir hükümden ibarettir, tâ ki, halk namına hareket eden muhtelif devletlerin Konvansiyonları tasdik ve kabul etmek suretiyle ona hayat versinler" Konvansiyon dokuz devlet tarafından tasdik edildiği takdirde anayasanın yürürlüğe girmesine karar verdi. 28 Eylül 1787 de, kongre, bu projeyi, tasdik etmelerini tavsiye etmeksizin, devletlere gönderdi.

Bütün devletler, bu projeyi tasvip etmek üzere, kendi mevzuatlarına uyararak, kimi umumî seçim ile kimi mahdut seçimle teşkil olunan Konvansiyonlar kurdular (1). Ticarî menfaatlarının korunmasını, bu projenin mukavelelere riayet olunmasına, kâğıt para ihracının menine dair hükümlerinden bekleyen ve devletlerin birlik teşkilâtında müsavi surette temsil edilmeleri kaidesinin de kendilerine, nüfuslarıyla mütenasip olmaktan daha ileri varan bir nüfuz sağlaması dolayısıyla, küçük devletler anayasa projesini çok müsait karşıladılar. Proje, Aralık 1788 de Delaware ve New - Jersey'de 2 ve 3 Ocak 1788 de de Georgia ve Connecticut da oybirliği ile tasvip olundu. Büyük devletlerde, bu havalının ücra yerlerinde yerleşmiş olan ufak çiftçilerin, lüzumundan fazla merkeziyetçi buldukları ve kâfi derecede demokratik telâkki eylemedikleri bu yenilge umumiyetle muhalif olmaları yüzünden, mücadele çok daha şiddetli oldu.

(1) J. Elliot, The Debates in the several State Conventions on the adoption of the Federal Constitution, 6 éd., 5 cilt., Philadelphia, 1901.

Umumiyetle, sahil ve şehirler projeye taraftardılar, dahili muntakalar aleyhtardılar, bu yüzden, eğer doğrudan doğruya halkın oyuna müracaat edilmiş olsa idi, pek muhtemel olarak reddedilmesi mümkündü, denilmiştir. Pennsylvania Konvansiyonunda 1787 yılı Aralık ayında projeye meclisin üçte biri muhalif kaldı. Philadelphia Konvansiyonunda anayasanın en muannit muarızlarından biri olan Samuel Adams bilâhara bu muhalefetinden vaz geçtiğinden onun iştirâk ettiği Massachusetts Konvansiyonu 6 Şubat tarihinde, 168 oya karşı 187 oyla projeyi tasdik ederek kabul edenlerin çoğunluğu kazanmalarını sağladı. New - Hampshire 28 Haziran 1788 de dokuzuncu olarak, bir kaç gün sonra da Virginia onuncu olarak projeyi tasdik ettiler. Jay, Madison ve bilhassa Hamilton'un federalizmi şiddetle tenkit eden ve bilâhara "The Federalist" de bir araya toplanmış olan nutuklarının büyük tesiriyle vaki olan şiddetli münaakaşalardan sonra, New - York projeyi 26 Temmuz 1788 de. Şimal Carolina da 1 Ağustosta tasdik ettiler. 13 Eylül 1788 de, kongre, Rhode - Island'ın müstenkif kalmasına rağmen, yeni hükûmet şeklinin tatbik tarihini 1 Ocak 1789 olarak tesbit eyledi. Birliğin ilk kongresi 4 Mart 1789 da açıldı ve 14 Nisanda Washington başkanlığa seçildi. Philadelphia Konvansiyonuna iştirâk etmemiş bulunan Rhode - Island da 29 Mayıs 1790 da birliğe katıldı.

VI

Anayasada yapılan değişiklikler (1)

1787 Anayasasının kabul edilmesinin hemen akabinde bu kanuna bir ilâve yapıldı Massachusetts, New - Hampshire, Şimal carolina, Virginia gibi bir çok devletler, federal hükûmetin iktidarını kendi menfaatlarına uygun bulunmayan bir şekilde kullanması halinde, devletlerin federasyondan ayrılarak bağımsızlıklarına avdet edebileceklerine dair değişikliklerin yapılması icap eylediği kaydı ile anayasayı tasdik etmişlerdi. New - York devletinin anayasayı tasdikine mütedair metinde de buna benzer ihtirazi kayıtlar mevcuttu. New - York teşriî meclisi 5 Şubat tarihinde vermiş olduğu bir karar neticesinde kongreye müracaat ederek "adı geçen anayasanın umumî bir Konvansiyon meclisi marifetiyle tashih edileceğine" kani olunduğu için tasdiki cihetine gidilmiş bulunduğunu bildirmişti. (Smith, Movement towards a second constitutional Convention, dans J. F. Jameson, Essays in the constitutional History of

(1) J. Elliot, The Debates in the several State Conventions on the adoption of the Federal Constitution, 6, éd., 5 cilt., Philadelphia, 1901.

the U. S.) Birleşik Devletlerin ilk kongresi bu isteklerin nazarı itibara alınması lâzım geldiğini anladı. Ancak, anayasanın heyeti umumiyesini müzakere mevzuu yapabilecek umumî bir Konvansiyon meclisi toplayacak yerde, bizzat anayasada derpiş edilmiş bulunan tadil usulüne müracaata karar verdi.

4 Mart 1789 da kongre devletlere on iki tadil projesi sundu. Bunlardan on tanesi 15 Aralık 1791 da kabul edildi. Bu tadillerin mevzuu kongreyi ferdi hürriyetleri takyit edici kararlar almaktan menetmek ve anayasaya evvelce ithal edilmemiş bulunan haklar beyannamesini ilâve etmekten ibaretti. Ancak X uncu tadil evvelkilere nazaran daha umumî mahiyette ve devletlerin haklarının korunmasına taraftar olanları tatmine matuf idi. Bu değişikliğin neticesinde federal devlete devrolunmuş ve federe devletlerin istimal eylemeleri menedilmemiş bilcümle iktidarlar ya doğrudan doğruya münferiden devletlere veya halka bırakılıyordu. Menseleri, tarihleri ve vasıfları itibariyle bu tadiller neticesinde konulan hükümler anayasanın bünyesine dahil addolunabilirler.

Bu devirden sonra, anayasanın geçirdiği tadiller pek az olmuştur. Amerika Birleşik devletlerinin dev gibi büyümesine ve federe devletlerin miktarının 48 i bulmasına ve ayrılma harbinin doğurduğu büyük sarsıntıya rağmen, 1788 de vücuda getirilen anayasa, o derece mükemmel bir elâstikiyet gösterebilmiştir ki, Amerikan milletinin bir buçuk yüz yıldanberi siyasî, içtimaî ve iktisadî sahalarda geçirdiği bütün tahavvüllere intibak edebilmiştir. O zamandanberi 1.700 den fazla tadil projesi resmen teklif olunmuştur. 1865 den itibaren bunlardan sadece on tanesinin kabul edilmesi eski anayasanın yeni şartlara uyabilmesini sağlamağa kifayet eylemiştir. Bu değişikliklerin metinleri 1787 tarihli kanunun metnini takip etmektedir. Onbirinci tadil teklifi bugün federe devletlerin tasdikine arzedilmiş bulunuyor; ancak bu tadil teklifinin mevzuu vaktiyle anayasada yapılan bir değişikliğin kaldırılmasına dairdir.

1 Temmuz 1931